

İrkçılığa yanıt

Okul ortamında herkesin ırka dayalı taciz ya da ırkçı eylemleri denetleme ve bunlara çözüm bulma sorumluluğu vardır.

Konular	Eğitim, Ayrımcılık ve Yabancı Düşmanlığı, Genel insan hakları
Zorluk	Düzyey 3
Grup büyüklüğü	4-50
Süre	120 dakika
Genel bakış	Bu etkinlik, katılımcıların sahip oldukları kültürel farklılık anlayışlarını gözden geçirmelerini sağlar. Bunun için etkinlik kapsamında bir rol oynama tekniğiyle kritik bir olayın değerlendirilmesi yapılır. Aşağıdaki konular tartışılarak ve yazılarak ele alınır: <ul style="list-style-type: none"> • Bir kişinin kendi kültürel bakış açısından çıkabilmek için yaşadığı zorluklar • İrkçılık, kalıpyargılar ve kültürel farklılıklar • Okul ya da diğer eğitim kurumlarında rastlanan ırkçılık olaylarıyla nasıl baş edileceği
İlgili haklar	<ul style="list-style-type: none"> • İnsan onuru ve haklar bakımından eşitlik • Ayrımcılığa maruz kalmama hakkı • Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü hakkı
Amaçlar	<ul style="list-style-type: none"> • İnsan hakları ve ırkçılık üzerine ilgiyi artırmak • Demokratik katılım, iletişim ve işbirliği becerilerini geliştirmek • Sorumluluk, adalet ve dayanışma duygularını geliştirmek
Materyal	<ul style="list-style-type: none"> • Büyük boy kâğıtlar ya da yazı tahtası kâğıdı, markörler • Rol oyunu için 4 gönüllü • Kritik olay rol kartı ve kolaylaştırıcılar için kılavuz, birinci bilgi materyali • Okulun (ya da örgütün) ırkçı eylemlerle ilgili politikası ve kılavuzu • İkinci bilgi materyali olan “dikkate alınması gereken birkaç pratik nokta”nın fotokopileri, ya da maddelerin büyük bir kâğıda ya da tepgöz asetatine yazılmış hali (tercihe bağlı) • Kâğıt ve kalemler
Hazırlık	<ul style="list-style-type: none"> • Birinci bilgi materyalinde anlatılan kritik olayı gözden geçirin, eğer gerekliyse kendi durumunuza uyarlamaya çalışın • Dört tane gönüllü seçip, kritik olay üzerine kısa bir oyun hazırlamalarını isteyin

Yönerge

Bu etkinlik iki bölümden oluşmaktadır: Bölüm 1, bir inceleme: “İrkçılık” teriminden ne anlıyoruz?; bölüm 2, okulda (ya da kulüp ya da örgütte) rastlanan ırkçı eylemlerle baş etmek üzere bir politika taslağı çıkarılması.

Bölüm 1: Bir inceleme: “İrkçılık” teriminden ne anlıyoruz?

1. Etkinliğe ırkçılık üzerine bir beyin fırtınasıyla başlayın. İrkçi öğeler taşıyan bir şaka ve fıkrayla katılımcıların ırkçılığa tepki vermesini sağlayabilir, bu konuda ne düşündüklerini söyleyebilirsiniz. Verdikleri yanıtları büyük boy bir kâğıda ya da yazı tahtasına yazın.

KONULAR

EĞİTİM

AYIRIMCILIK

GEN. İNSAN HAKLARI

ZORLUK

DÜZEY 4

DÜZEY 3

DÜZEY 2

DÜZEY 1

DÜZEY 3

GRUP BÜYÜKLÜĞÜ

4-50

SÜRE

120 DAKIKA

2. İrkçi eylemler ve farklı kültürlerin birbirlerini yanlış anlaması potansiyelini taşıyan eylemler her gün gerçekleşir. Gündelik yaşam içinde ne tür eylemlerin ve davranışların ırkçı öğeler taşıdığına dair bir beyin fırtınası yapın.
3. Şimdi kritik olay üzerinde çalışmaya başlayın. Kâğıt ve tükenmez kalemle dağıtın. Katılımcılardan oyunu izlemelerini ve sahne aralarında yöneltilen sorulara cevap niteliğinde birkaç anahtar kelimeyi kâğıda not almalarını isteyin. Gönüllüler oyuna başlasın.
4. Katılımcıların yorumlarından oluşan kısa bir bilgilendirme çalışması yapın:
 - Birinci arada ne yazdılar? Bu sonuca varmalarına sebep olan neydi?
 - İkinci arada ne yazdılar? Bu sonuca varmalarına sebep olan neydi?
 - En sonda ne farkettiler? Ne olacağını tahmin ediyorlardı?

Bölüm 2. Okulda (ya da örgütte) rastlanan ırkçı eylemlerle baş etmek üzere bir politika taslağı çıkarılması

1. Okul, kulüp ya da örgüt için bir politika taslağı çıkarılmasıyla ilgili ikinci görevi anlatın.
2. Okul ya da kulüpte yer alan farklı aktörlerin kim olduğu üzerine kısa bir beyin fırtınası düzenleyin. Örneğin, okuldaki aktörler: Öğrenci, öğretmen, okul müdürü, temizlikçi, kütüphaneci, okul otobüsü/servisi şoförü ve danışman kadro (mesela oyun bahçesi sorumlusu).
3. Ardından, katılımcılardan dört ya da beş kişiden oluşan küçük gruplara dağılmalarını isteyin. Okul topluluğunun farklı üyelerinin ırkçı eylemler temelinde ödev ve sorumluluklarını düşünmelerini isteyin. Bu kişilerin bu tür olaylarla nasıl baş edebileceklerini tanımlayacak bir kılavuz taslağı çıkarmalarını isteyin. Konuyu tartışmaları ve önemli noktaları kâğıda yazarak bir rapor hazırlamaları için gruplara 30 dakika süre verin.
4. Çalışmalarını aktarmaları için grupları genel oturuma davet edin. Kolaylaştırıcı olarak, aktarılan noktaların bir özetini çıkarmalısınız. Ardından, katılımcıların bu noktaları okuldaki mevcut politikalarla kıyaslamalarını isteyin.
5. Şimdi her gruptan bir adım daha ilerlemelerini isteyin. Örneğin: Eğer okul için genel ırkçılık ve ayrımcılık yönetmeliği gerekiyorsa, gruplardan biri bunu hazırlama sorumluluğunu almalı. Gruplar vardıkları sonuçları ifade etmenin yollarını tartışmalı. Bunu, sadece yazarak değil hislerini daha iyi ifade edebilecek görüntüler, kolajlar ve heykelcikler kullanarak yapmalı.
6. Genel oturumda gruplardan çalışma sonuçlarını ve bu fikirleri nasıl hayata geçireceklerini aktarmalarını isteyin.

Bilgilendirme ve değerlendirme

Etkinliği genel olarak gözden geçirerek bu bölüme başlayın. Ardından etkinlik sayesinde katılımcıların ne öğrendiğini ve neler yapmaları gerektiğini konuşun.

- Okul ya da kulübünüzde ırkçılık ne kadar yaygın? Peki ya toplumun genelinde?
- En çok mağdur olan gruplar hangileri? Neden? Bu gruplar yirmi ya da elli yıl önce de hedef alınıyor muydu?
- Bir eylemi ırkçı kılan unsurlar, etkinlikten sonra katılımcıların gözünde değişti mi? Nasıl? Örnek verir misiniz?
- Okulunuzda (ya da örgütünüzde) ırkçı eylemlerin gerçekleşmesine engel olmak kimin sorumluluğundadır?
- Kritik olayı tekrar düşünün. Öğretmenlerin, Abdullah'ın babasının ve okul müdürünün adil bir sonuca ulaşmak için ne yapmaları gerekirdi?

- İrkçi eylemlerle mücadele etmek üzere bir politika geliştirilmesi önemlidir, fakat böyle bir şeye hiç ihtiyaç duyulmasa daha iyi olmaz mıydı? Okulda ya da toplumun genelinde ırkçı davranışlara sebep olan unsurları ortadan kaldırmak için ne yapılabilir ve yapılmalıdır?

Kolaylaştırıcılar için ipuçları

Grup üyelerinin ait oldukları sosyal ve kültürel çevreyi dikkate alarak etkinliği bu şartlara uyarlamaya çalışın. Gerçeği yansıtan olayları gündeme getirirseniz gruptakiler daha katılımcı olacaktır. Bunun yanında etkinliğin sonucunda ortaya çıkabilecek duygusal durumlara karşı hazırlıklı olun. Sadece bir kritik olay/örnek olay çalışması yapmak yerine farklı örnekler ve bakış açılarını biraraya getirmek de faydalı olabilir. Bu yaklaşım farklı iktidar ilişkilerinin dikkate alınmasını sağlayacaktır; örneğin, akranlardan gelen ırkçı davranışlar, herhangi bir öğretmenin ya da okul müdürünün ırkçı davranışları.

Etkinliğin başında katılımcıları ırkçı öğeler taşıyan bir şaka ya da fıkrayla kışkırtmak isterseniz, sınıfınız ya da gençlik grubunuzda temsil edilmeyen bir grup üzerine espri yapın. Her ülkenin diğer milletlerle ilgili fıkraları vardır. Katılımcılardan bir ya da iki tanesini grupta paylaşmasını isteyebilir, bu şekilde tartışmayı başlatabilirsiniz. Ardından ırkçı olan fıkralarla ırkçı olmayan fıkraları birbirinden ayıran noktaların neler olduğunu konuşabilirsiniz. Diyelim, Pakistanlılar ya da Türkler’le ilgili şaka ya da fıkralar miliyetçi bir yaklaşım içinde midir yoksa ırkçı mı? Bu açıklama ırkçı bir fıkraya ya da şakanın ve ırkçı bir eylemin ne anlama geldiğini açıklayabilmenizi sağlar (aşağıdaki “ek bilgi” bölümüne bakın).

İkinci bölümün 4. aşamasının sonunda gelinen nokta bir sonraki aşamada kullanılmaya çok elverişli olmayabilir. Bu durumda, ikinci bilgi materyalindeki “dikkate alınması gereken birkaç önemli nokta”yı kullanabilir, grupları ilk dört adımı geliştirmeye teşvik edebilirsiniz.

Çeşitlemeler

Etkinlik, zorbalık gibi eylemleri ele almak üzere uyarlanabilir. Zorbalık gündemdeki bir konuya, kabadayılığı yok etmek üzere bir politika geliştirme çabasına girmeden önce, sayfa 111’deki “Alternatifimiz var mı?” etkinliğini düzenleyebilirsiniz.

İzleme önerileri

Konuyu düzenli aralıklarla gözden geçirin, örneğin, yılda bir ya da iki kez. Politikalar, amaçlara hizmet edip etmediklerine bakılarak gözden geçirilmelidir. Toplum değiştiğçe, politikaların da değişen şartlardan kaynaklanan zorluklara yanıt verebilecek hale getirilmesi gerekir.

Grup, ticari karar alma süreçlerinde ırkçılığın nasıl gündeme geldiğini inceleyebilir. Sayfa 80’deki “İlaçlara erişim” 1990 yılında Güney Afrika hükümeti ve AIDS tedavisi için ilaç üreten firmalar arasında yürütülen davayı ele alır, bunun yanında ırkçılık dahil birçok konuyu da gündeme alır.

Eylem fikirleri

Okulunuz ya da örgütünüzdeki politikalar üzerinde çalışmaya devam edin. Bunların yürürlüğe girmesini sağlayın. Grubunuz ülkenizde yürütülen ırkçılık karşıtı farklı projelerle de bağlantı kurabilir. Örneğin, “İrkçilik Yapılmayan Okullar (*Schools Without Racism*)” Belçika’da yürütülen bir programdır. Program, okul nüfusunun en az % 60’ının ayrımcılık karşıtlığı için hazırlanmış ortak bir bildiriye imzalamasını ve yürürlüğe sokmasını gerektirir (www.schoolwithoutracism-europe.org).

Önemli gün

21 Mart

Uluslararası İrk Ayrımcılığının Yok Edilmesi Günü

Ek bilgi

İrkçiliğin farklı tanımları

İrkçilik genel olarak, insanları renk, kültür ya da etnik kökenlerinden dolayı avantajlı ya da dezavantajlı konuma sokan davranış, söz ya da uygulamalardır. İrkçiliğin, kendini çok kolay belli etmeyen örnekleri de, açık örnekleri kadar zararlıdır.

Kurumsallaşmış ırkçılık; renk, kültür ya da etnik kökenlerinden dolayı insanlara gerektiği gibi profesyonel hizmet sunmada bir örgütün bir bütün olarak yetersiz kalmasıdır. Bu duruma, etnik azınlıkları dezavantajlı duruma sokan kasıtsız önyargı, bilgisizlik, görmezden gelme, düşüncesizlik ve ırkçı kalıpyargılar yüzünden ayrımcılıkla sonuçlanan süreç, tutum ya da davranışlarda rastlanabilir. İrkçi eylemlere ve tacize, farklı etnik kökenden gelen öğrencilerin sayısına bakılmaksızın, herhangi bir kurumda rastlanabilir. İrkçi bir eylem mağdur ya da başka biri tarafından ırkçı olarak nitelenen herhangi bir olaydır.

Ne tür eylemler ırkçı eylem olarak nitelendirilebilir?

Aşağıdaki eylem listesi ırkçı eylemler olarak kabul edilmelidir.

Fiziksel taciz: Azınlık gruplarındaki çocukları ya da yetişkinleri hedef alan şiddet içerikli saldırı ya da fiziksel anlamda gözdağı verme gibi bariz örnekler dışında, sonuç itibarıyla her defasında etkisini artıran korkutma ve gözdağı verme eylemlerinden oluşur.

Sözle taciz: Azınlık gruplarına üye kişilere küfretme, bir insanın kökeniyle ya da kültürüyle (örneğin, müzik, giysi ya da yeme alışkanlığı) alay etme en açık örneklerdendir. Kendini çok kolay belli etmeyen farklı sözle taciz şekilleri olabilir. Bunlar öğretmen, öğrenci ya da yetişkinlerle ilgili, doğaçlama olarak söylenen, ırkçı öğeler taşıyan ifadeler olup hakarete sebep olabilir.

İşbirliğine girmekten kaçınma ya da saygısızlık: Azınlık grubuna dahil öğrenci, öğretmen, eğitmen, gençlik lideri vs. ile işbirliğine girmeyi reddetme ve saygı göstermeme gibi durumlar –ırkçı bir dürtü olduğuna dair bir kanıt varsa ya da “mağdur” ırkçı bir dürtü algılıyorsa– okul/eğitim ortamlarında ırkçı eylem olma özelliği taşıyabilir. Saygısızlık da bazen kasıtsız bir ırkçı eylem niteliği taşıyabilir, örneğin, bir öğretmen ya da eğitmen bir öğrencinin kültürel alışkanlığını görmezden geliyorsa bu durum, mağdurun kendini rahatsız ya da suistimale uğramış hissetmesine sebep olabilir.

Diğer eylemler: İrkçi şaka ya da fıkralar, ırkçı öğeler taşıyan kelimelerin kullanılması, ırkçı işaretler taşımak, rozet, t-shirt gibi, ırkçı grafiti (duvar yazısı), ırkçı edebiyat ya da posterlerin dağıtımı, okul içi ya da çevresinde ırkçı ya da faşist örgütlerin varlığı, ya da yetişkinlerin ayrımcılığa yol açan tutumları.

Birçok ırkçı eylem dışarıdan kolaylıkla algılanmaz. Gizlice zarar veren bu tarz eylemler teşhisi ve başedilmesi en zor olanlarıdır. Öğrencileri hedef alan birçok ırkçı eylem öğretmen ya da yetişkinlerin bulunduğu ortamlarda meydana gelmez. Bu yüzden okuldaki tüm aktörlerin konuya duyarlı hale gelmesi, sorumluluk alması, rapor etmesi, eylemlerle doğrudan ilgilenmesi için okulun çeşitli stratejiler geliştirmesi gerekir.

İrkçilik karşıtı politikalar üretirken dikkate alınması gereken birkaç pratik nokta

İrka dayalı taciz ya da ırkçı eylemlerle mücadele etmek için okulun (örgütün) kurumsal olarak politika geliştirmesi ve bunu bir bütün olarak uygulamaya geçirmesi gerekir. İrkçi eylemlere karşı yaklaşımın okulun ya da örgütün genel politikaları ve uygulamalarıyla uyum içinde olması gerekir. Eylemler “kendine özgü fakat birbirinden kopuk olmayan” olaylar olarak ele alınmalıdır. Dikkate alınması gereken birkaç pratik nokta şöyledir:

- İrkçi eylem ya da irka dayalı taciz eyleminin hiçbirinin hoşgörülmeceğini açıkça ifade eden bir politika bildirisi hazırlanmalıdır.
- Politikaya göre, ırkçı bir eylem meydana geldiğinde izlenecek prosedürleri okulun çok açık bir şekilde ifade etmesi gerekir.
- Okulun yaklaşımı –süreçler ve ırkçı eylemlere nasıl müdahale edileceğine dair kararlaştırılmış eylemler dahil olmak üzere– okuldaki tüm aktörleri içine almalıdır: Okul yöneticileri, okul kadrosu (eğitmen kadrosu ve eğitmen olmayan okul kadrosu), anne-babalar, öğrenciler ve ziyaretçiler.
- Okul ortamında yeralan herkesin irka dayalı taciz ya da ırkçı eylemleri denetleme ve bunlara çözüm bulma sorumluluğu olduğuna dair herkes tarafından bir anlayış geliştirilmiş olması gerekir.
- Herkesin kendisinden ne beklendiğinin farkında olduğuna dair tutarlı bir yaklaşım geliştirilmiş olması gerekir.
- İrkçi bir eylem meydana geldiği anda karşılık verileceğinin ya da olayın rapor edileceğinin herkes tarafından anlaşılması gerekir.
- İrkçi eylemi takiben atılacak adımlar belirli bir zaman çerçevesi içinde olmalıdır.

Kaynak: Northamptonshire County Council

BİLGİ MATERYALİ

Kritik bir olay – Rol kartı

Aşağıdaki olayla ilgili kısa bir doğaçlama yapın. Rol, aşağıda aktarıldığı gibi üç sahneden oluşuyor. İki sahne arasında, kolaylaştırıcı(lar) gözlemcilerden yaşanan olaylara dair düşüncelerini aktarmasını istemeli.

Birinci sahne. Öğretmen odasında sohbet eden iki öğretmen.

Son aylarda okulda yankesicilik olayları meydana gelmeye başladı. Son olarak, yeni bir hırsızlık olayı yaşandı. Okul müdürü meseleyi kökünden halletmeye kararlı, bunun için öğretmenleri hırsızın bulunması konusunda yardıma çağırdı. Abdullah, ailesi Kuzey Afrikalı olan bir öğrenci. Yankesicilik yapmasından şüphe ediliyor. En azından son olaydan sorumlu tutuluyor.

İkinci sahne. Abdullah'ın babasıyla okul müdürü arasında geçen konuşma

Okul müdürü görüşme için Abdullah'ın babasını okula davet ediyor. Sonuç olarak, Abdullah'ın babası çalınmış para miktarının tamamını okul müdürüne ödüyor.

Üçüncü sahne. İki öğretmen, öğretmen odasında yeniden sohbet ediyorlar.

Abdullah'ın babasının parayı ödemesi öğretmenlere göre Abdullah'ın suçlu olduğunun kanıtı. Fakat daha sonra, Abdullah'ın hırsızlık olayıyla hiçbir ilişkisinin olmadığını gösteren kanıtlara ulaşıyor.

Kritik bir olay – Kolaylaştırıcı için kılavuz

Gönüllüler rollerini canlandırın. Her sahne arasında, gözlemcilere aşağıdaki soruları yöneltin ve sunumun bu aşamasında yanıtlarını özetleyen birkaç anahtar kelimeyi not almalarını isteyin.

Birinci sahne: Son aylarda okulda yankesicilik olayları meydana gelmeye başladı. Son olarak, yeni bir hırsızlık olayı yaşandı. Okul müdürü meseleyi kökünden halletmeye kararlı, bunun için öğretmenleri hırsızın bulunması konusunda yardıma çağırdı. Abdullah, ailesi Kuzey Afrikalı olan bir öğrenci. Yankesicilik yaptığından şüphe ediliyor. En azından son olaydan sorumlu tutuluyor.

Birinci ara. Gözlemcilere ilk soru: Siz okul müdürü olsaydınız ne yapardınız?

İkinci sahne: Okul müdürü görüşme için Abdullah'ın babasını okula davet ediyor. Sonuç olarak, Abdullah'ın babası çalınmış para miktarının tamamını okul müdürüne ödüyor.

İkinci ara. Gözlemcilere ikinci soru: Sizce olay tatmin edici bir biçimde çözümlendi mi?

Üçüncü sahne: Abdullah'ın babasının parayı ödemesi öğretmenlere göre Abdullah'ın suçlu olduğunun kanıtı. Fakat daha sonra, Abdullah'ın hırsızlık olayıyla hiçbir ilişkisinin olmadığını gösteren kanıtlara ulaşıyor.

Üçüncü ara. Gözlemcilere üçüncü soru: Şimdi ne düşünüyorsunuz?